

Sağlık Sektörünün Olmazsa Olmazı: Tıbbi Malzeme Alt Sektörü

Nesrin YARDIMCI SARIÇAY

“Tıp sürekli ilerliyor...” sözündeki aslan payı bize göre; Tıbbi Malzeme Alt Sektörüne ait.

Nitekim; tıbbi malzemedan yoksun sağlık sektörünün eli kolu bağlı demektir.

Günümüzde; bilim ve teknoloji sürekli değişiyor.

Tabii durum bu iken, pazar şartları ve müşteri taleplerinin aynı kalması mümkün değil.

Ülkemizde kaliteli sağlık hizmeti talebinin artmakta olduğu aşikar.

En gelişmiş teknoloji hangi sağlık kurumunda ise, hasta ve/veya müşteri o sağlık kurumunu tercih ediyor.

Nitekim istesek de istemesek de hayatımızda artık internet var.

Her türlü bilgi kanalı bu sayede 24 saat açık.

Dolayısıyla; hasta ve/veya müşterinin kıyaslama yapma, sağlık hizmeti alacağı Kurumu ve hekimi seçme konusunda özgürlüğü var.

Hasta-doktor- kurum arasındaki beklentiler yükseldikçe kalitenin de yükseldiğini görmek mümkün.

Günümüzde; sağlık sektörü teknolojinin hızla geliştiği ve yüksek düzeyde teknolojinin kullanıldığı alanların başında geliyor.

Sonuç olarak; bilim ve teknolojiye ilerleme ve yenilik, sağlık sektörüne, kaliteli sağlık hizmeti olarak yansıyor ve bu yansıma insan ömrünün uzaması, toplumsal refah ve verimliliğin artması ile nihayet buluyor.

Hatta bu tablonun ilk ve son adımında; ekonomik-sosyal politikalar ile sağlık politikalarının bir bütünlük oluşturması zorunluluğu da mevcut diyebiliriz.

Burada belirtmek istediğimiz asıl konu; bilim, teknoloji, tıbbi cihaz üretimi ve sağlık hizmetleri arasında kopmaz bağlar bulunduğu noktasında odaklanıyor.

Öte yandan; gayri safi milli hasıladan sağlık harcamalarına ayrılan pay ne kadar yüksekse; o ülkenin gelişmişliğinin ve ülke insanına verdiği değerin de o kadar yüksek olduğunu belirtmek mümkün.

Konuyu ülkemiz açısından değerlendirmek gerekirse; devlet bütçesinden sağlığa ayrılan payın arzulanan düzeyde olmadığını belirtmek yanlış olmaz.

Bütçemizden sağlık harcamalarına 2005'te %3,5; 2006'da % 4; 2007 yılında yalnızca % 3,3 pay ayrılmıştır.

Dolayısıyla; ülkemiz OECD ülkeleri içinde sağlığa GSMH'dan en az pay ayrılan ülkelerden birisidir diyebiliriz.

Bu pay 2006 yılı için Almanya'da % 16; Fransa'da ve Hollanda'da %15; İtalya'da %12; Yunanistan'da %8; Polonya'da %7; Bulgaristan'da %6'dır. ABD'de ise bu oran % 19 ve Japonya'da %18'dir.

Mevcut tablodan Tıbbi Malzeme Sektörü cımbızla çekildiğinde ve incelendiğinde ise; ileri teknoloji ürünü tıbbi cihazların, az sayıda büyük ve tekel konumdaki firmalar tarafından üretilmekte olduğu görülür.

Bu cihazları üreten firmalar aynı zamanda bilgisayar, elektronik ve diğer alanlarda da üretim yapan ve AR-GE'ye fazlasıyla kaynak ayıran firmalardır.

Dünya tıbbi cihazlar imalat sanayi yaklaşık, 500 bin ürün çeşidine ve 180 milyar avroluk bir işlem hacmine ulaşmış olup katma değeri yüksek bir sektör durumuna gelmiştir.

Sektörde dünya liderliği; yaklaşık % 40'lık pay ile ABD, ikinciliği % 30'luk pay ile Avrupa Birliği, üçüncülüğü ise % 11'lik pay ile Japonya almaktadır.

Mal ve hizmet üretimi süreçlerinin küreselleştiği ve ticaretin tamamen serbestleştiği dünya ekonomisinde en önemli rekabet gücü teknolojik yetkinlik ve bilgidir.

Tekelleşmiş büyük firmalar inovasyon yoluyla gelişmekte olan küçük firmaları üretici olsun, pazarlamacı olsun satın alarak ele geçirmekte, bu yolla rekabeti ortadan kaldırarak, tıbbi cihazların yanısıra bu cihazlara yönelik sarf malzemesi ve yedek parça satışı yoluyla da büyük kârlar elde etmektedirler.

Ülkemiz; tıbbi cihaz, alet ve sarf malzemesinde büyük oranda dışa bağımlı durumdadır.

Tıbbi cihazların neredeyse tamamı, tıbbi alet ve sarf malzemelerinin ise büyük bir kısmı ithalat yoluyla karşılanmaktadır.

2006 yılı Dış Ticaret Müsteşarlığı verilerine göre; tıbbi cihaz malzemeleri sektöründe 114.186.063 dolar tutarında ihracat ve 1.377.078.682 dolar tutarında ithalat yapıldığı görülmektedir.

Aradaki farkın yüksekliği, almakta olduğumuz sağlık hizmetlerinin maliyetlerinin yüksek oluşunun en önemli nedenlerinden bir tanesidir diyebiliriz.

Nitekim; ülkemizin, tıbbi malzeme ithalatına ödediği yıllık bedel son üç yıl itibariyle;

- ❖ 2005 yılında 510 milyon dolar,
- ❖ 2006 yılında 1 milyar 400 milyon dolar,
- ❖ 2007 yılında ise 2 milyar dolar civarındadır.

Ayrıca; yedek parça ihtiyacı yıllık yaklaşık 100 milyon dolardır.

Tıbbi malzeme ihracatımız ise;

- ❖ 2005 yılında 115 milyon dolar,
- ❖ 2007 yılında 153 milyon dolar gibi düşük seviyelerdedir.

Ülkemizde, sektörde, yaklaşık 80 firma ihracat yapmakta olup Türkiye’de tıbbi cihaz üretici firma sayısı 40 bin KOBİ içerisinde 450 firma kadardır.

Sektördeki ithalatçı firma sayısı ise 1.726’dır. Üretimin tüketimi karşılama oranı % 8-10 arasında olup üretimde düşük teknoloji kapsamında ürünler üretilmekte ve katma değer oranı düşük olmaktadır.

Dünya genelinde faaliyet gösteren firmalar, tıbbi cihaz ve malzeme alanında yıllık işletme gelirlerinin % 8’ini Ar-Ge’ye ayırmakta iken Türkiye’deki firmalarda bu oranın % 0,8 civarında olduğu bilinmektedir.

Ülkemizde; ulusal tıbbi cihaz imalat sanayi sektöründe 181 firma üretim faaliyetlerinde bulunmaktadır ve sektörel kümelenme; İstanbul, İzmir, Ankara, Samsun ve Konya’da oluşmaktadır.

Son zamanlarda gerçekleşen yatırımlar ile Samsun’un özellikle cerrahi el aletleri imalatı konusunda, Almanya-Tutlingen ve Pakistan-Sialkot kentlerinden sonra dünyanın üçüncü cerrahi el aletleri üretim üssü olduğu bilinmektedir.

Genel anlamda tıbbi cihaz imalat sanayi firmalarının üretimleri, ulusal imalat sanayinin % 0,83’ünü, istihdamın da %0,81’ini oluşturmaktadır.

Firmaların % 57,39’u teknolojik yenilik yapmaksızın üretim faaliyetlerine devam etmektedir.

Serbest ithalat rejimi nedeniyle, ikinci hatta üçüncü el tıbbi cihazlar kolaylıkla ithal edilmektedir.

Gerek yeterli servis gerekse yeterli birikime sahip kullanıcı altyapısı da olmadığı için ülkemiz neredeyse bir cihaz hurdalığına dönüşmektedir.

Bununla bağlantılı olarak, hastanelerdeki tıbbi cihazların bakım, onarım ve kalibrasyonunu denetleyecek mühendislik birimlerinin yeterli olduğunu belirtmek de mümkün değildir.

Hatta bazı hastanelerde kalibrasyon birimlerinin hiç olmaması da ciddi zorluklara yol açmaktadır.

Küresel güçlerin yarıştığı, rekabetin sanayileşmeyi büyük çapta etkilediği, ticaretin önündeki tarife engellerinin gelişmiş ülkeler lehine kalktığı günümüz dünyasında koşullar ülkemiz ve sanayimiz aleyhine gelişmektedir.

Tıbbi malzeme üreticilerimiz; bir yandan tekel konumundaki çok uluslu firmalarla bir yandan da Avrasya'nın ucuz iş gücü ve inovasyon altyapısını kullanan Rusya, Pakistan, Hindistan ve Çin gibi ülkelerin firmalarıyla rekabet etmek zorunda kalmaktadırlar.

Öte yandan; sektöre yönelik ulusal politikaların tam olarak oluşturulamamış olması da yerli tıbbi malzeme üreticilerimizin en önemli handikapları arasındadır.

Sonuç olarak; Tıbbi Malzeme Sektöründe;

- ❖ Öncelikle ülkemizde bulunan tıbbi malzemelerin miktar, nitelik ve niceliklerine ilişkin bir envanter çıkarılması,
- ❖ Sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün karşılanmasına yönelik eğitim kurumlarının açılması ve mevcutlarda da piyasanın koşullarına uygun müfredatların uygulanmasına özen gösterilmesi,
- ❖ Tıbbi Malzeme üretimine ilişkin bir ulusal politika oluşturulması ve üretimin teşvik edilmesi,
- ❖ Nihai tüketici olan insanlarımızın teknik mevzuata aykırı ürünler konusunda bilinçlendirilerek, şikayet başvuru yöntemleri ve aşamalarının kolaylaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalı,
- ❖ Patent ve sınai mülkiyet konusunda KOBİ'lerin ve bu alanda çalışan personelin eğitimi geliştirilerek sürdürülmeli,
- ❖ Sektöre yönelik yapılmakta olan bilimsel çalışmaların hayata geçirilebilmesi konusunda, bilim insanları ile üreticilerin bir araya gelebilmesi için yetkili kuruluşlar çalışma yapmalı,
- ❖ Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan sektörde faaliyet gösteren üretici, satıcı ve ithalatçı firmalara ilişkin veri bankası oluşturma çalışmasının yaygınlaştırılarak bilgilerin ilgili kurum ve kuruluşların paylaşımına açılması sağlanmalı,
- ❖ Bölgesel/sektörel teşvik sağlanarak, ihtisas Organize Sanayi Bölgeleri ve Teknokentlerde sektörün yapılanmasını sağlamak, dışa bağımlılığın

azaltılması ve sektörün dünya ile rekabet edebilir bir konuma ulaşması sağlanmalı,

- ❖ Kamu alımlarında tek tip şartname ve Teknik Şartname Veri Bankasının oluşturulması ve sağlık sektöründe istihdam edilen mühendislerin mutlaka Teknik Şartname Hazırlama uygulamalarında yer almasının sağlanması,
- ❖ Teknoparklarda tıbbi malzeme üretimi yapan firmaların pozitif ayrıcalıklı olarak desteklenmesi gerekmektedir.
- ❖ 2. ve 3.'üncü elden tıbbi cihaz ithalatına sınırlama getirilmeli ve kontrol altına alınmalı, ülkemiz tıbbi cihaz hurdalığına dönüşmemeli, ayrıca savurganlığın önüne geçilmeli ve sıkı denetim sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA:

- 1.Ulusal Tıbbi Malzeme Kongresi Sonuç Bildirgesi, <http://eski.mmo.org.tr/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=594>
- http://www.medikalplus.com/index.php?option=com_content&task=view&id=233&Itemid=1
- TİSKON 2007, II.Ulusal Tıbbi Cihazlar İmalatı Sanayi Kongre ve Sergisi 19 - 20 Ekim 2007 – Samsun.
- Nesrin Suna SARIÇAY, Tıbbi Malzeme Alt Sektörü ve Dışa Bağımlılık, 1998, İzmir Ticaret Odası Yayını.